

Nowa ustawa o organizacji hodowli i rozrodzie zwierząt gospodarskich

W dniu 8 sierpnia 2007 r. weszła w życie ustawa z dnia 29 czerwca 2007 r. o organizacji hodowli i rozrodzie zwierząt gospodarskich (Dz.U. nr 133, poz. 921). Zastąpiła ona dotychczas obowiązującą ustawę z dnia 20 sierpnia 1997 r. o organizacji hodowli i rozrodzie zwierząt gospodarskich (Dz.U. z 2002 r. nr 207, poz. 1762 oraz Dz.U. z 2004 r. nr 91, poz. 866).

Nowa ustawa reguluje zagadnienia z zakresu:

- hodowli i rozrodu zwierząt gospodarskich,
- oceny wartości użytkowej i hodowlanej,
- ochrony zasobów genetycznych,
- prowadzenia ksiąg hodowlanych i rejestrów,
- nadzoru nad hodowlą i rozrodem zwierząt gospodarskich,
- sprawowania nadzoru zootechnicznego w handlu.

Głównym celem ustawy jest dostosowanie do przepisów Unii Europejskiej w zakresie hodowli zwierząt i rozrodu oraz określenie zadań Krajowego Centrum Hodowli Zwierząt. W ciągu ostatnich 10 lat dokonał się bardzo istotny proces uspołecznienia hodowli, tj. przekazanie związkom hodowców lub innym podmiotom zadań z zakresu oceny wartości użytkowej i hodowlanej zwierząt gospodarskich oraz hodowli poszczególnych gatunków zwierząt, które dotychczas były realizowane przez Krajowe Centrum Hodowli Zwierząt (KCHZ).

W nowej ustawie ograniczone zostały zadania Krajowego Centrum Hodowli Zwierząt w zakresie prowadzenia oceny wartości użytkowej i hodowlanej, a zwiększona samodzielność w podejmowaniu decyzji związków hodowców lub innych podmiotów, które przejmując zadania hodowlane decydują o dalszym kierunku rozwoju poszczególnych gatunków zwierząt gospodarskich. KCHZ, które zostało przekształcone z zakładu budżetowego w jednostkę budżetową, utworzyło gospodarstwo pomocnicze, które prowadzi ocenę wartości użytkowej i hodowlanej pszczoł oraz poszczególnych gatunków zwierząt futerkowych, laboratorium referencyjne poddające badaniom mleko w ramach oceny wartości użytkowej bydła, owiec i kóz oraz laboratorium badania grup krwi. KCHZ prowadzi również kontrolę zootechniczną w handlu oraz kontroluje podmioty prowadzące działalność w zakresie oceny, hodowli i rozrodu zwierząt.

W ustawie określone zostały zasady prowadzenia ksiąg hodowlanych i rejestrów dla poszczególnych gatunków zwierząt gospodarskich. W przypadku bydła, świń, owiec, kóz i koniowatych ustawa odsyła wprost do obowiązujących w tym zakresie przepisów Unii Europejskiej, które wprowadzają jednakowe zasady prowadzenia ksiąg i rejestrów świń oraz dokonywania wpisów. Przepisy te określają również wy-

magania, jakie muszą spełniać organizacje hodowców, aby mogły ubiegać się o uznanie prowadzonych przez siebie ksiąg hodowlanych i rejestrów świń. Dla pozostałych gatunków zwierząt gospodarskich, tj. drobiu, pszczoł i zwierząt futerkowych, zarówno zasady prowadzenia ksiąg i rejestrów, jak i wymagania wobec związków hodowców lub innych podmiotów ubiegających się o ich otwarcie lub prowadzenie zostały określone w ustawie. Podmioty prowadzące księgi lub rejestry zostały również zobowiązane do składania corocznych sprawozdań ze swojej działalności.

Dotychczas zakres i metodykę prowadzenia oceny wartości użytkowej lub hodowlanej zwierząt określał, w drodze rozporządzenia, minister właściwy do spraw rolnictwa. W celu ułatwienia prowadzenia oceny wartości użytkowej lub hodowlanej związkom hodowców lub innym podmiotom, które zostały upoważnione do jej prowadzenia i które realizują określone przez siebie cele hodowlane, w ustawie wprowadzono możliwość samodzielnego określania zakresu i metodyki prowadzenia tej oceny.

W ustawie określono wymagania, jakie muszą spełniać zwierzęta hodowlane oraz materiał biologiczny przywożony do Polski z innych państw członkowskich Unii Europejskiej oraz państw trzecich. Ustawa ta nakłada obowiązek zaopatrywania w świadectwa potwierdzające pochodzenie również bydło hodowlane wprowadzane do obrotu na terenie kraju (świadectwa identyczne, jak obowiązujące w handlu), a materiał biologiczny – w dokument handlowy. Zgodnie z ustawą, w dokumencie handlowym towarzyszącym przesyłkom nasienia, zarodków i komórek jajowych powinny być zawarte podstawowe informacje niezbędne do identyfikacji dawcy lub dawców tego materiału. W przypadku nasienia buhajów, na dokumentach handlowych ma być podawana również informacja na temat wad genetycznych stwierdzonych u buhajów oraz wyniki oceny wartości hodowlanej oraz wyniki oceny wartości hodowlanej przeprowadzonej na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, jeżeli ocena taka została przeprowadzona, lub wyniki międzynarodowej oceny wartości hodowlanej przeprowadzonej przez INTERBULL. W przypadku buhajów rasy holendersko-fryzyjskiej, na dokumentach handlowych należy podawać aktualne wyniki oceny międzynarodowej buhajów, udostępnione przez Instytut Zootechniki – Państwowy Instytut Badawczy w Krakowie na stronie internetowej.

Zgodnie z ustawą, w rozrodzie naturalnym zwierząt hodowlanych, z wyłączeniem koniowatych, mogą być wykorzystywane rozplodniki wpisane do ksiąg lub rejestrów, a w przypadku bydła – buhaje, których pochodzenie zostało potwierdzone wynikiem badania grup krwi lub markerów DNA. Reproduktry koniowatych lub nasienie od nich pochodzące mogą być wykorzystywane w rozrodzie, jeżeli zostały wpisane do ksiąg lub rejestrów i spełniają wymagania określone w krajowym programie hodowlanym danej rasy lub odmiany w obrębie rasy.

W ustawie określone zostały wymagania, jakie powinna spełniać osoba wykonująca zabiegi sztucznego unasieniania oraz nowe warunki uzyskania zezwolenia na prowadzenie szkoleń w tym zakresie. Zgodnie z ustawą, usługi w zakresie sztucznego unasieniania mogą wykonywać lekarze weterynarii oraz osoby, które złożyły z wynikiem pozytywnym egzamin kończący szkolenie z zakresu sztucznego unasieniania

danego gatunku zwierząt gospodarskich lub uzyskały uprawnienia do ich wykonywania na terytorium innych państw członkowskich Unii Europejskiej i posiadają zaświadczenie potwierdzające nabycie tych uprawnień. Osoby, które nabyły uprawnienia do wykonywania zabiegów sztucznego unasieniania na podstawie poprzednio obowiązujących przepisów, zachowują prawo do ich wykonywania.

W porównaniu do poprzednio obowiązujących przepisów, podmiot prowadzący punkt kopulacyjny zwierząt zgodnie z przepisami o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt nie musi występować do starosty z wnioskiem o dopuszczenie reproduktora do wykorzystania w punkcie kopulacyjnym. W punkcie kopulacyjnym mogą być wykorzystywane te reproduktory, które spełniają wymagania określone w ustawie, tj. wpisane do ksiąg lub rejestrów, których pochodzenie zostało potwierdzone – w przypadku buhajów, lub spełniające wymagania określone w programie hodowlanym – w przypadku koniowatych. Podmiot prowadzący punkt kopulacyjny zobowiązany jest do wystawiania świadectw pokrycia.

Zrezygnowano również z obowiązku występowania do ministra właściwego do spraw rolnictwa z wnioskiem o wydanie zezwolenia na prowadzenie działalności w zakresie pozyskiwania, konserwowania, przechowywania i dostarczania komórek jajowych oraz zarodków. Zgodnie z ustawą, podmioty prowadzące taką działalność na podstawie przepisów o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt oraz podmioty, które uzyskały zgodę Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi na prowadzenie takiej działalności przed wejściem w życie nowej ustawy są zobowiązane do wystawiania zaświadczeń o przeniesieniu zarodków oraz zaopatrywania w dokumenty handlowe zarodki i komórki jajowe wprowadzane przez te podmioty do obrotu na terenie kraju.

W ustawie określone zostały zasady prowadzenia przez Krajowe Centrum Hodowli Zwierząt kontroli w zakresie hodowli zwierząt i rozrodu, warunki udziału koniowatych w zawodach konnych oraz zasady współpracy ministra właściwego do spraw rolnictwa z organami centralnymi państw członkowskich Unii Europejskiej odpowiedzialnymi za przestrzeganie stosowania prawodawstwa zootechnicznego i Komisją

Europejską w zakresie sprawowania nadzoru nad przestrzeganiem tych przepisów.

Ustawa określa również sankcje, jakie mogą być nałożone za nieprzestrzeganie przepisów ustawy o organizacji hodowli i rozrodzie zwierząt gospodarskich.

Po wejściu w życie nowej ustawy związki hodowców lub inne podmioty, które zostały upoważnione do wykonywania określonych zadań na podstawie dotychczas obowiązujących przepisów zachowały prawo do ich wykonywania. Dotyczy to zarówno prawa do prowadzenia określonych ksiąg i rejestrów, prowadzenia oceny wartości użytkowej lub hodowlanej, prowadzenia kursów unasieniania, jak i prowadzenia działalności w zakresie pozyskiwania, konfekcjonowania, przechowywania i dostarczania lub przechowywania i dostarczania nasienia.

Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi, w obwieszczeniu z dnia 6 sierpnia 2007 r. w sprawie wykazu przepisów Unii Europejskiej dotyczących hodowli zwierząt i rozrodu (Dziennik Urzędowy MRiRW z 8.08.2007 r. nr 22, poz. 28), określił wszystkie aktualnie obowiązujące decyzje Komisji, do których odesłania znajdują się w ustawie. Treść obwieszczenia można znaleźć na stronie internetowej Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi (<http://bip.minrol.gov.pl>). Decyzje te określają zasady prowadzenia ksiąg hodowlanych dla bydła, świń, owiec, kóz i koniowatych, wymagania jakie muszą spełniać związki hodowców, które prowadzą księgi hodowlane dla tych gatunków zwierząt lub ubiegają się o ich uznanie, zasady prowadzenia rejestrów świń i wymagania jakie muszą spełniać podmioty występujące o uznanie tych rejestrów, zasady prowadzenia oceny wartości użytkowej i hodowlanej bydła, świń, owiec i kóz. W decyzjach określone zostały również wymagania, jakie muszą spełniać przywożone do Polski zwierzęta hodowlane i materiał biologiczny z innych państw członkowskich Unii Europejskiej i krajów trzecich, a także wymagania, jakie muszą spełniać świadectwa potwierdzające ich pochodzenie. Obwieszczenie to będzie każdorazowo zmieniane w przypadku ukazania się nowych decyzji Komisji lub zmiany dotychczas obowiązujących.

Opracowano w Departamencie Bezpieczeństwa Żywności i Weterynarii Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi

---

Wystawy bydła hodowlanego w Polsce

Organizacja wystaw hodowlanych ma już ponad wiekową tradycję. Na początku XX w. wielką popularnością cieszyły się wystawy zwierząt hodowlanych w Moskwie czy Berlinie. W wystawach tych z powodzeniem uczestniczyli również hodowcy z Polski. W okresie dwudziestolecia międzywojennego w naszym kraju odbywały się wystawy krajowe organizowane we Lwowie, w Lublinie i Poznaniu. Po II wojnie światowej organizowano wiele wystaw o randze powiatowej czy wo-

jewódzkiej. Od 1986 roku corocznie odbywa się Krajowa Wystawa Zwierząt Hodowlanych, do roku 2001 można je było podziwiać na terenie Torów Wyścigów Konnych na Służewcu w Warszawie, a od 2002 roku na terenie Międzynarodowych Targów Poznańskich. Ponadto od 2005 roku, z inicjatywy władz Polskiej Federacji Hodowców Bydła i Producentów Mleka, organizowana jest Ogólnopolska Wystawa Bydła Hodowlanego. Jej największym atutem jest fakt, że co roku odbywa się w innym regionie Polski, któremu jako gospodarzowi przysługuje prezentacja dorobku hodowlanego w postaci obśady połowy stanowisk przysługujących dla bydła mlecznego.

W tym roku III Ogólnopolska Wystawa Bydła Hodowlanego odbyła się w dniach 7-8 lipca w Opolu-Bierkowicach. Na Wystawie bydło zaprezentowało 23 hodowców z województw opolskiego, śląskiego i dolnośląskiego, jako gospodarze re-